

Nr 328.

Av herr **Bernström**, i anledning av *Kungl. Maj:ts proposition, nr 50, angående försvarsväsendets ordnande.*

I Kungl. Maj:ts proposition nr 50 till innevarande års riksdag angives (sid. 193), att hållpunkterna icke varit tillräckligt säkra för att en fullständig flottplan nu skulle kunna uppgöras, och förutsattes på den grund, att därmed får anstå under de närmaste åren.

Jag kan icke dela denna uppfattning.

Hållpunkter för uppgörande av en flottplan föreligga alltid. Å andra sidan ligger det i sakens egen natur, att dessa hållpunkter aldrig kunna få karaktären av fullkomlig säkerhet, då de ju delvis måste bero på förhållanden, över vilka vi icke kunna hava något inflytande. Det lär dock icke kunna förnekas, att för vårt lands vidkommande förhållandevis säkra hållpunkter i varje fall erbjudas *dels* av den betydelse, som tillkommer sjöförsvaret i och för sig på grund av dess uppgift att försvara riket och dess intressen till sjöss, *dels* av de maritima styrkeförhållandena och rustningarna i vid Östersjön belägna stater.

Rörande särskilt dessa senare förhållanden hänvisar jag till vad chefen för marinstaben därom yttrat i den skrivelse av den 14 febr. 1925, vilken bifogats försvarspropositionen (sid. 572—73).

I Kungl. Maj:ts proposition nr 50 angives ytterligare, att intagandet av en avvaktande ståndpunkt till frågan om flottplans uppgörande har underlättats genom den ersättningsbyggnad, vilken av 1924 års riksdag beslutats.

Den ifrågavarande ståndpunkten synes ytterst grundad därpå, att det *nuvarande* fartygsbeståndet anses ha tillkommit på så sätt, att en tidigare godtagen plan under en följd av år konsekvent tillämpats. Så är dock som bekant långt ifrån fallet. Den s. k. 1914 års plan har för flottans vidkommande icke ens tillnärmelsevis fullföljts, och fartygsbeståndet av i dag har blivit, vad det är, genom å ena sidan under en längre tid uteblivna nybyggnadsanslag samt å andra sidan en fortgående nedflyttning och utrangering av stridsfartyg.

Även under förutsättning att flottans sammansättning för tillfället utgjorde en lämplig utgångspunkt för en provisorisk flottplan, så skulle dock för ett följdriktigt tillämpande av även en sådan plan erfordras ersättnings-

byggnad i betydligt större mått, än av Kungl. Maj:t föreslås. För ändamålet kräves nämligen, enligt vad i Kungl. Maj:ts proposition angives, ett årligt anslag av 13,425,000 kronor, om ersättningsbyggnaden anpassas till utvecklingen på här ifrågavarande område.

Av de skäl, som nu anförts, synes det mig framgå, att ett fortsatt uppskov med uppgörandet av en fullständig flottplan fastmer försvårar än underlättar ett slutligt ställningstagande till den föreliggande frågan.

Ett förnyat hänskjutande till en oviss framtid av frågan om flottans vidmakthållande och planerliga förnyelse anser jag leda till för landets säkerhet och anseende fördärliga följder, så mycket mer som en antagen flottplan icke kan bliva verkligt effektiv, förrän flera år efter det den antagits — dessförinnan genomgår landets sjöförsvaret och därmed landet självt en svaghetsperiod, som blir så mycket farligare, ju större försummelse i det förflutna, som planen avser att upphjälpa.

Rent ekonomiska skäl torde även tala för att nu omedelbart upptaga frågan i hela dess vidd. Ty väjer man redan nu undan för de kostnader, som ofrånkomligen äro förenade med en rimlig ersättning av flottans föråldrade materiel, så är det tydligt, att man därmed drar sig alltmer in i en återvändsgränd, ur vilken det längre fram icke är möjligt att komma utan utomordentliga åtgärder. Att avlasta ögonblickets bördor framåt, att på framtiden lägga utgifter, vilka man nu utan svårighet kan bära, synes mig icke förenligt med en framsynt ekonomisk politik.

På nu anförda grunder anser jag, att en fullständig flottplan snarast möjligt och senast till nästkommande riksdag bör uppgöras.

Ehuru en sådan flottplan skulle kunna bliva tillämpad redan med budgetåret 1926—1927, håller jag det för rikets säkerhet av synnerligen stor vikt att omedelbart och i större utsträckning, än av Kungl. Maj:t föreslagits, påbörja ersättandet av vissa äldre och genom den långvariga neutralitetsvakten förslitna fartyg med moderna enheter av sådan typ, varom allmän enighet råder. Härigenom vinnes även, att övergången till den nya planen underlättas, utan att planen i något avseende föregripes.

I skrivelse till Konungen den 27 juli 1923 hava marinförvaltningen och chefen för marinstaben, i det följande benämnda myndigheterna, avgivit yttrande angående försvarsrevisionens betänkande och förslag, vari myndigheterna rörande de nuvarande bristerna i flottans materiel uttalat sig som följer:

”Bristerna äro störst i fråga om övervattenstorpedfartyg men dessutom mycket stora i vad vidkommer artillerifartyg och torpedundervattensbåtar, och det är endast hänsyn till för tillfället rådande ekonomiska förhållanden, som kan föranleda, att nybyggnaden inom övriga fartygstyper uppskjutes under ännu några år. Att däremot ersättningsbyggnaden av jagare och torpedundervattensbåtar omedelbart måste upptagas med full kraft anse myndigheterna oundgängligt, varjämte försöksanskaffningen av motortorped-

båtar måste fortsättas, på det att en för lokalstyrkorna lämplig typ av övervattensfartyg snarast må kunna utrönas.”

”För att bygga jagare och undervattensbåtar erfordras i vårt land i allmänhet två till tre år. I anslutning härtill samt med hänsyn till önskvärheten att öppna möjlighet att, så snart de ekonomiska omständigheterna det medgiva, avkorta den för flottan ur många synpunkter olägliga provisorietiden föreslå myndigheterna, att ersättningsbyggnaden nu bestämmes för de närmaste tre budgetåren.”

”Genom att ett större antal fartyg samtidigt beställas kan, såsom ovan påpekats, en viss reduktion i genomsnittspriset erhållas. Även andra skäl än de ekonomiska tala för en samtidig beställning av ett flertal båtar och därvid helst av fullständiga taktiska förband.”

”Det är nämligen av stor betydelse, att de i samma taktiska förband uppträdande fartygen hava ensartade stridsegenskaper, när fartygen eljest bindas till det fartyg, som i varje avseende har de minst utvecklade egenskaperna. Operationerna måste således planeras efter det fartyg, som har den minsta aktionsradien, farten måste regleras efter det långsammaste fartyget, artilleriavstånden efter det fartyg, som har de minst långskjutande kanonerna, och torpedanfallet efter det, som har de i motsvarande hänseende svagaste torpederna. Inom en division, i vilken fartyg med väsentligt olika egenskaper ingå, kan således varje enskilt fartygs maximikraft icke uttagas, vilket innebär mindre god ekonomi med kraften. Härtill kommer, att likartad materiel medför förenkling och även ekonomi i underhållet, emedan ersättningsdelarna bliva desamma för de olika fartygen och kunna användas i varandras ställe. Slutligen och icke minst blir utbildningen underlättad, då samma modeller på vapen och maskinerier m. m. förekomma å de olika fartygen, en omständighet, som har stor betydelse ur mobiliseringssynpunkt.”

”I betraktande av ovan anförda omständigheter samt med hänsyn till de stora brister, som nu vidlåda flottan med avseende på antalet moderna torpedfartyg, föreslå myndigheterna, att ersättningsbyggnaden för de tre nu närmast följande budgetåren bestämmes att omfatta en division jagare och en division torpedundervattensbåtar samt att såsom försöksmateriel två motortorpedbåtar dessutom omedelbart anskaffas genom inköp.”

Jag ansluter mig till myndigheternas förslag i vad avser jagare och torpedundervattensbåtar. Jag anser dock, att därutöver ytterligare två motortorpedbåtar böra anskaffas för att fullständiga ett taktiskt förband, samt att ersättning i visst avseende omedelbart bör beredas för de föråldrade torpedbåtarna genom nybyggnad av u-båtsjagare av den typ, varom i Kungl. Maj:ts proposition nr 50 sid. 209 nämnes.

I enlighet med vad ovan anförts anser jag, att ersättningsbyggnaden för de tre närmast följande åren bör omfatta:

en division jagare om fyra fartyg,

en division torpedundervattensbåtar om tre fartyg,
 en division undervattensbåtjagare om fyra fartyg, samt
 en division motortorpedbåtar om ävenledes fyra fartyg. Häre äro inbegripna de två jagare, två torpedundervattensbåtar och två motortorpedbåtar, vilkas byggnad redan är beslutad.

Kostnaderna för detta ersättningsbyggnadsprogram ställa sig sålunda:

1 jagare å 7,3 miljoner	7,300,000
3 jagare å 7 miljoner	21,000,000
1 torpedundervattensbåt å 4,5 miljoner	4,500,000
2 " å 4,3 "	8,600,000
4 undervattensbåtjagare å 0,8 "	3,200,000
4 motortorpedbåtar å 0,31 "	1,240,000
	Summa 45,840,000.

Drages från denna summa den totala kostnaden för av fjolårets riksdag beslutad ersättningbyggnad	23,720,000
erhålles såsom restsumma kronor	22,120,000.

Anm. Till den i Kungl. Maj:ts proposition uttalade förmodan, att det med hänsyn till fallande priser synes möjligt att minska för ersättningsbyggnad beräknade summor med 3 %, vågar jag icke ansluta mig.

Fördelas den angivna restsumman med hälften å vardera av budgetåren 1926—27 och 1927—28, bliver fördelningen av de totala kostnaderna för det ovan föreslagna provisoriska ersättningsbyggnadsprogrammet följande:

	Beviljade medel	Medel att bevilja	Ersättnings- byggnadsanslag
1924—25	3,500,000		3,500,000
1925—26	5,600,000		5,600,000
1926—27	7,100,000	11,060,000	18,160,000
1927—28	5,300,000	11,060,000	16,360,000
1928—29	2,220,000	(Enl. flottplan).	(Enl. flottplan).

Med den nu föreslagna fördelningen av kostnaderna stå följande fördelar att vinna:

ersättningsbyggnaden kommer i gång med större kraft och i mera rimligt förhållande till de nuvarande bristerna,

fulltaliga divisioner av moderna övervattenstorpedfartyg tillföras flottan redan med budgetåret 1927—28, och en fulltalig undervattensbåtdivision med budgetåret 1928—29,

en fullständig flottplan kan med budgetåret 1928—29 sättas i verksamhet för successiv förnyelse av flottan i dess helhet, och slutligen

svaghetsmomentet under de första åren efter flottplanens fastställande bliver mindre.

Under åberopande av vad jag sålunda anfört får jag hemställa,

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t anhåller, att Kungl. Maj:t för nästkommande riksdag måtte framlägga en fullständig plan för flottans vidmakthållande och förnyelse;

att riksdagen för sin del ville besluta,

dels att ersättningsbyggnad, utöver vad därom år 1924 beslutats, omedelbart igångsattes av två jagare, en torped-undervattensbåt och två motortorpedbåtar av redan fastställd typ samt fyra undervattensbåtsjagare av den typ, varom i Kungl. Maj:ts proposition nr 50 nämnes,

dels att för denna ersättningsbyggnad erforderliga medel fördelas med hälften å vardera av budgetåren 1926—27 och 1927—28, samt

dels att Kungl. Maj:t äger att under året 1925—26 förskottsvis utanordna de medel, som kunna bli erforderliga för de ovan upptagna fartygens färdigställande under budgetåret 1927—28.

Stockholm den 21 mars 1925.

Erik Bernström.